

Klinikai anizksz a múlt évezredből

Postcard from the last millenium

Forrai György dr.

forrai.gyorgy@chello.hu

Initially submitted Juny05. 2012; accepted for publication Julyr0 7, 2012

Abstract:

The author renders an account of his own sickness: a swelling of the submandibular gland and – regarding the choice of fast or putting off tactics of the therapy - expresses his own standpoint, alluding to his late professor, Géza Petényi and the dictator of Rome, Fabius Cunctator.

Kulcsszavak: nyálmirigyduzzanat, Petényi Géza, Fabius Cunctator

Keywords: swelling of the submandibular gland, Géza Petényi, Fabius Cunctator

Ezt az írást „kis színesnek” szánom, ugyanakkor megszívlelendő elmefuttatásnak a mindenkori orvosi praxisról.

Személyes természetű esemény váltotta ki a gondolatsort, melyet az alábbiakban kívánok megosztani az orvos olvasókkal.

A közelmúltban a nyakamon, az állszöglet alatt zölddiónyi képlet jelent meg egyik pillanatról a másikra. Mellékesen megjegyzem, hogy 13 éve, szívműtétem óta alvadásgátlót (syncumart) szedtem, melynek – eleddig egyszerű – beállítása, módosítása lehetlenné vált az utóbbi időben, a napi adagok bármilyen változtatása ellenére az alvadás „vérzékeny” irányba fordult, s ezt egy váratlan gyomorvérzés is jelezte.

Kicsit szégyellem, hogy nem gyanakodtam az áll alatti nyálmirigy duzzanatára. Annál is inkább röstellem, mert fiatal orvos koromban sokat foglalkoztam a nyálkövek kérdésével, amit egy 47 évvel ezelőtt (!), a marosvásárhelyi Orvosi Szemlében megjelent közleményem is jelez („Multiplex parotis-kő 9 éves megfigyelési idővel”).

Így azután a kitűnően képzett házi orvosra maradt a feladat, hogy a terimét, lokalizációja alapján, a glandula submandibularis duzzanatának minősítse.

A gégyészdoktor megerősítette, hogy nyálmirigyduzzanattal állunk szemben. Emellett a parotis kivezetőcsövének beszájadzása körül nyálkahártya bevézést is észlelt. (Lásd fentebb a syncumar szedés hatástalanságát!). Az ultrahang vizsgálat a mirigyet csaknem kitöltő 23x14 mm-es jól határolt echoszegény inhomogén képletet talált és a gyors diagnózis érdekében azonnali nyálmirigy punkciót javasolt, annál is inkább, mert „az UH kép alapján a bal

submandibularis mirigyben látott képlet lehet beolvadóban levő tályog, de felmerül tumor lehetősége is”.

Magam azonban – egykori mesterem szellemében - úgy döntöttem, hogy a punkciónak nem vetem alá magam, inkább a **várákozást**, ha tetszik: **a halogatást** választottam. Hogy honnan ez a szemlélet, az alábbiakból kiderül.

Az UH kép szupervizora – az összes körülményt figyelembe véve - bevézést valószínűsített. Igaza lett: 3 nap elteltével a duzzanatnak nyoma sem maradt.

Vajon miért írtam félkövér betűkkel a „várákozás” és a „halogatás”szavakat? Megmagyarázom.

Itt kell büszkén megemlítenem egykori mesterem, Petényi Géza professzor (1889-1965) nevét, akinek tanszékén, a pesti egyetem II. számú Gyermekeklinikáján 10 évet töltöttem, az utolsó időben osztályvezetői megbízatással. A mára csaknem feledésbe ment Kossuth-díjas egyetemi tanár, az orvostudományok doktora, igazi iskola volt a szakmát tanulók számára. Meg kell mondani, hogy nem volt könnyű természetű ember. Zárkózott, kevés szavú, elismerést nehezen osztó, de bölcs és kiválóan képzett szakember volt. Egyik – akkoriban magam és a kollégáim által is rossznéven vett – tulajdonsága, hogy amikor egy, a gyógyításban izgalmas kérdésben, azonnali segítségét kértük, 2-3 napig nem jött át a betegágyhoz, hanem **várákozást és megfigyelést** javasolt, vagyis rábízta a fiatal osztályvezetőre, hogy maga döntsön és tartózkodjék a drasztikus ténykedéstől. A nevelésnek valóban hatásos eszköze, amit alkalmazott. S a probléma rendszerint ennyi idő alatt meg is oldódott, s baj sohasem származott belőle.

Nem véletlen, hogy a tanár többnyire várákozó és halogató attitűdje következtében személyét a római történelem neves szenátorára és dictatorára utalva **Quintus Fabius Maximus Verrucosus Cunctator mai reinkarnációjának tartották(!)**.

Ki is ez a fontos történelmi személyiség? Fabius Maximus (kb. Kr.e. 280-203) kiemelkedő római politikus és generális volt. Mint dictator, akit fél évre választottak meg az ókori Rómában, egyszemélyes döntési joggal rendelkezett, ellentmondani nem lehetett neki, sőt később sem volt mód felelősségre vonni. Két ragadványnevet, ha tetszik gúnynevet tapasztottak rá: az egyik „Verrucosus”, ami a felső ajkán látható szemölcsre, bibircsókra utalt, a másik, az érdekesebb, „**Cunctator**”, **a halogató**.

Ezt a tulajdonságát leginkább a 2. pún háborúban alkalmazott sikeres hadviselési taktikájával igazolta. Amikor a karthagóiak, élükön Hannibállal, betörték Itáliába, ő pontosan tudatában volt annak, hogy serege, katonai erejét tekintve, messze erősebb, mint az ellenségé. Ennek ellenére került az azonnali, nyílt ütközetet. Ehelyett Hannibál közelében tartva seregét, az ellenséget folyamatosan idegesítette, fárasztotta. A pún vezér eleinte föltehetően kinevette a rómaikat; de amikor látnia kellett, hogy Fabius makacsul a nyomában volt, elfogta és megsemmisítette az utánpótlást, a lemaradókat és észlelnie kellett a zsákmány elmaradása miatt lázongó saját zsoldosait, rá kellett jönnie, hogy nincs szó a római vezér gyöngeségéről, vagy tehetetlenségéről, hanem a római, állandó késlekedésével, sokkal inkább egy veszélyes taktikát alkalmaz. A Fabius halogatása miatt ellene fordult római közhangulatot kihasználva, alvezére és dictatortársa (Rufus, aki ellenlábasa volt Fabiusnak és elintézte, hogy őt is

kinevezzék dictatornak) viszont, vele ellentétben, csatába bocsátkozott a pún sereggel és kudarcot vallott. Ezek után kénytelen volt bocsánatot kérni és elismerni Fabius magasabb rendű katonai manőverezését.

Plutarkhosz római történetíró Fabiust, a róla írott életrajzában, korának legóvatosabb, ugyanakkor legtehetségesebb hadvezéréként jellemezte.

S most lássuk a hasonlatot. Plutarkhosz leírása szerint Fabius Cunctator, amennyire visszafogott és csendes természetű volt gyermekkorában, annyira szilárd, stabil, magasztos gondolkodású felnőtté formálódott. S bár professzorom gyermekkoráról nincsenek adataim, érett korában hasonló jellemet ismertünk meg. Szemölcsöt ugyan nem viselt felső ajkán, de a klinikát a II. világháborúban ért bombatámadás kapcsán elszenvedett sérülés miatt faciális parézist igen (...). A Verrucosus csúfnév tehát nem illett rá, a Cunctator (nem pejoratív módon) viszont igen. S módszere sok esetben a mai praktizáló orvosok számára figyelemre méltó kell, hogy legyen; a manapság divatos kapkodást, azonnali drasztikus megoldást, polipragmáziát érdemes elkerülni, mert sokszor a nyugodt várakozást siker koronázza. (Persze nem vonatkozik ez a sürgős ellátást igénylő, pl. az életet fenyegető akut esetekre, napjaink diagnosztikai lehetőségeit figyelembe véve).

Így találkozott a 21. század egy apró eseménye az időszámítás előtti korszak egyik római birodalmi példázatával.